

MBN § 92

Dnr MB25-702

Beslut om remissvar gällande promemorian Verksamhet med strålning: arbetarskydd, tillsyn och sanktioner

Ärendebeskrivning

Miljö- och byggnadsnämnden har den 17 juni 2025 getts tillfälle att inkomma med remissvar gällande promemorian Verksamhet med strålning: arbetarskydd, tillsyn och sanktioner. Anstånd för att inkomma med svar har beviljats till den 28 oktober 2025.

I promemorian föreslås ändringar i strålskyddslagen, strålskyddsförordningen, lagen om finansiering av kärntekniska restprodukter och lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Författningsändringarna syftar till att säkerställa ett heltäckande regelverk för dels skydd mot strålning för den som sysselsätts i en verksamhet, dels sanktioner och tillsyn.

Regeringen och Strålsäkerhetsmyndigheten ska få meddela föreskrifter om sanktionsavgifter. De kan gälla för samtliga överträdelser av föreskrifter som en myndighet har meddelat med stöd av strålskyddslagen, och för sådana bestämmelser i strålskyddslagen och strålskyddsförordningen som inte är straffbelagda.

Vad gäller nämndens ansvarsområde berörs främst tillsyn på verksamheter med kosmetiska solarier inom kommunen. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Yttrande

Miljö- och byggnadsnämnden konstaterar att huvuddelen av de föreslagna ändringarna i promemorian faller utanför nämndens ansvarsområde. De delar som är relevanta berör främst tillsynen av verksamheter med kosmetiska solarier inom kommunen.

Sammanfattningsvis anser nämnden att förslagen i promemorian om en tydligare reglering av strålskyddslagen samt införandet av en möjlighet för kommunala nämnder att besluta om sanktionsavgifter är välkomna, då detta kan bidra till en mer effektiv och samordnad tillsyn. Samtidigt anser nämnden att vissa delar behöver förtydligas för att säkerställa en rättssäker och effektiv tillsyn.

Sanktionsavgifter och straffbestämmelser

Nämnden ställer sig positiv till att det från och med den 1 januari 2027, enligt 9 kap. 1a § strålskyddsförordningen, införs möjlighet att besluta om sanktionsavgifter vid vissa överträdelser inom solarieverksamhet. Det gäller exempelvis fall där det saknas synbar skylt med tydlig information om åldersgränsen eller där verksamheten inte följer ett särskilt program för egenkontroll.

Nämnden bedömer att den föreslagna avgiftsnivån på 10 000 kronor är rimlig. Beloppet är tillräckligt högt för att vara kännbart men inte oproportionerligt i förhållande till verksamheternas storlek. Det är vidare positivt att tillhandahållande av solarietjänst till personer under 18 år fortsatt är straffsanktionerat, och att bestämmelsen förtydligar vem som kan dömas.

Förtydligande och vägledning

I promemorian framhålls att det kan behövas särskilda informationsinsatser för kommunerna angående den föreslagna möjligheten att besluta om sanktionsavgifter. Nämnden instämmer i detta och understryker behovet av tydlig vägledning och praktiska råd från Strålsäkerhetsmyndigheten, exempelvis i form av vägledning på myndighetens webbplats. Det bör även förtydligas i vilka specifika fall sanktionsavgift ska tas ut.

Vite och sanktionsavgift

Nämnden ser ett behov av förtydligande kring hur det ska hanteras när en verksamhetsutövare inte åtgärdar brister som är sanktionsbelagda eller när överträdelser upprepas, exempelvis bristande ålderskontroll eller avsaknad av egenkontrollprogram. Enligt promemorian ska ett föreläggande inte förenas med vite om det finns anledning att anta att den som ska föreläggas har begått en gärning som är straffbelagd eller kan leda till sanktionsavgift, och om föreläggandet avser en fråga som har samband med den misstänkta gärningen.

Nämnden uppfattar syftet som att sanktionsavgift i första hand ska tillämpas, och att vitesföreläggande därmed inte blir ett alternativ. Detta riskerar att försvaga tillsynens effektivitet, eftersom vite i många fall är det mest verkningsfulla verktyget för att uppnå efterlevnad när en överträdelse inte rättas till. Nämnden anser därför att det vore mer ändamålsenligt att ange att om ett vitesföreläggande överträds, ska inte en sanktionsavgift tas ut för samma gärning. En sådan ordning hade gett nämnden större möjlighet att välja det mest lämpliga verktyget i tillsynen.

Syftet med bestämmelsen tolkas som att undvika dubbelbestraffning, men det framgår inte hur tillsynsmyndigheten bör agera vid fortsatta eller upprepade överträdelser. Nämnden anser därför att regelverket bör kompletteras, antingen genom att vite och sanktionsavgift kan användas parallellt, eller genom att sanktionsavgiften kan höjas vid upprepade överträdelser, i likhet med bestämmelserna i 1 kap. förordningen (2012:259) om miljöstraffsavgifter.

Otydligheter i lagstiftningen

I promemorian anges på sida 71 att sanktionsavgift ska beslutas vid vissa överträdelser, till exempel om en verksamhetsutövare inte säkerställer att det finns skyltar med information om förbudet mot underåriga, eller om kraven på egenkontroll och personalens kunskaper inte uppfylls (7 kap. 7 § punkterna 2 och 3). Nämnden konstaterar dock att det inte framgår tillräckligt tydligt av 9 kap. 1 a § om även kompetenskravet omfattas av sanktionsbestämmelserna.

Vidare noterar nämnden att det i nuvarande strålskyddslag saknas sanktion kopplad till bestämmelsen i 7 kap. 7 § punkt 1, som anger att verksamhetsutövaren ska förvissa sig om att den som solar har fyllt 18 år. Frågan är enligt nämnden fortfarande otydlig, trots vissa förtydliganden under åren, både för tillsynsmyndigheten och för verksamhetsutövarna. Otydligheten gäller framför allt vilka kontrollsystem eller tekniska lösningar som är tillåtna och hur bestämmelsen ska tillämpas vid obemannade solarier. Nämnden anser därför att det bör förtydligas hur bestämmelsen ska tillämpas, särskilt

vid obemannade solarier, och att det bör utredas om överträdelse av denna punkt också kan kopplas till en sanktion för att optimera efterlevnaden.

Ärendet har behandlats av arbetsutskottet 2025-10-07, § 84.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse från samhällsbyggnadsförvaltningen/miljöenheten 2025-09-29
- Protokoll från arbetsutskottet, § 84/25

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar följande:

- Miljö- och byggnadsnämnden beslutar:
 - att anta yttrandet som sitt eget och översända detta till Klimat- och näringslivsdepartementet.
-